

לזכרו של העברי הגדול

א.

מראשון לציון, כותב לנו סופרנו: הראינוע „נעמן“ היה מלא אור ליום ב' (כ"ז במסלול) שני דגלים לבן-תכלת קשטו את המונטז של מחיה לשוננו, שהזחירה מעל הבמה.

ה' מנשה מאירוביץ פתח את הזמנה באזכרה לקרבנות גהלל והכריז על התחלת הנשף.

דבר דוד יודילוביץ, מעין זה שאינו פוסק הגמיר. הוא מצא עוד קו חדש באישיותו של אליעזר בן-יהודה: מסירות נפשו לחקירת העתיקות של אוצנו. הוא ספר הרבה עובדות ושלב הרבה זכרו-נות, ואנני השומעים שמעו דברים שלא ידעו קודם.

ה' יעקב כנעני בא מירושלים לתת הערכה על חיי בן-יהודה והשיבות מפעליו בשביל הדור הצעיר בארץ. זו היתה הרצאה, שזה זמן רב לא שמענו בארצנו כמותה: סידור נאה, לשון מדויקת, תבן רב, ונאמרו הדברים בהתלהבות עצורה אך יוקדת. ולכל זה אופן ההרצאה היה אקדמי. קולו של כנעני המרצה אינו דומה לקולו המדבר מפה אל פה. פרופיסור רב כשרון עמד לפני הקהל והקסים אותו במלא משמעת מלה זו.

סעדיה, בחור תימני, קרא על פה והשיר המפורסם של אביגדור המאירי „תפלת בן יהודה, עובד האש“ בכל כך כשרון ורנש, שנדמה כי בן-יהודה עצמו מתפלל בשחקים.

המריקדת הצעירה שושנה אורנשטיין רקדה אנו יצירתה האחרונה „אל-מות“ על פי ספורו של הרומסמואל.

התלהבות הקהל היתה גדולה בשעת ריקוד כשרוני זה. וזעקה אחת פרצה מאלפי פיות: עוד פעם!

בהזמר ויקטורוף והמזמרת בת-משנובה ראה הקהל את האופירה העברית למה לתחיה בכל המארתה. קולות שניהם היו צלולים ומתוקים והריבור העברי בפיהם הקסים את כולם.

לקובכים גדולים זכתה ארצנו הפעם ונקמה מי יאירי לנו זמן רב ויעזרו ליוצר האופירה מ' גולנינקין להקימה מהריסותיה, כי האופרה העברית זה חלק בלתי נפרד מתרבותנו בארץ ולא נתן לה לנפול.

חנה אוריאל הייתה על יד המכושית ונגנה את הרקוד הירודי ומהלך האבל של שופן ולותה את המזמרים ואת המריקדת כיד הזנינה הטובה עליה.

בידים מלאות פרחים עזבו האמנים את האולם „נעמן“ והוזמנו ל"יין של כבוד" בבית הארון והגברת יודילוביץ.

הד"ר זוסמנוביץ מלא את תפקיד מפקח על הנשף כלו באופן יפה מאד.

ב.

הרצאת ה' קרניאל על בן-יהודה קהל רב נאסף בליל שבת זו באולם המועדון של „המכבי“ כדי לשמוע את נאומו של ה' י. קרניאל אשר היה מבאי-ביתו של אליעזר בן-יהודה והכירו בחיים לא מתוך הספרים והעתונות ולא מתוך השמועה והמסורת כי אם מתוך החיים היום יומיים והמציאות.

„זוהי הפעם הראשונה, אמר המרצה, בדברי ימי הישוב העברי, שא"י כולה חוגגת את זג הח-נוכה בצורה חדשה לגמרי, בצורתו הנכונה והלא-זנית. השאלה הנצחית, „מאי חנוכה?“ מצאה סו"ס ונת פתרונה: חג המכבים, חג מהתחיה החשמונאי

נהפך הפעם לחג העברי ת. חגו של יהודה המכבי — הוא חגו של בן-יהודה! לא עוד לביבות, סופגנים וסביבונים כי אם נשפים ותערוכות הפגנה לעברית, אור שמונת ימי חנוכה, היה לאור התחיה העברית בארצנו!

וגם בתוך נס: אמש שמענו מעל במת „אדי-סון“ בירושלים את נאוניהם הנפלאים של נשיא ההסתדרות הציונית, נשיא קרן הקיימת, והפרופ' קלוזנר, בשבחו ובגדולתו של אליעזר בן יהודה. מהם היו ממתנגדיו ומשונאיו של אליעזר בן-יהודה בחייו. אבל „ברצות ה' דרכי איש, גם איי-ביו ישרים עמו“

מה נשתנה? מה יום מיומים? מהו סוד הה-להבות הקדושה שהקיפה את כל הישוב לקראת חגו של בן-יהודה דוקא בחנוכה?

פתרון הסוד הוא בזה, שתחית השפה העברית היא עובדה, היא מצויא ות וקשורה באליעזר בן-יהודה. כל ישותו של העברי הגדול קשורה אף היא בחנוכה. ולא דבר קל הוא, שבן-יהודה נאסר בה לוכה, נפטר בחנוכה ואפילו שם הסכ"ב הוא רמז לבן-יהודה, עפ"י ראשי התיבות: **ל**וי **ב**מוך **ב**ן **י**הודה! (מחיה-אות כפיים).

תחית השפה היא עובדה, ממשית, שהתחש-בה עמה גם הממשלה הכריתית בהכריות על הבית הלאומי והשפה העברית הוכרה בפעם הראשונה אחרי אלפים שנה לשפה הרשמית שלנו בארץ. כמו השפה האנגלית והערבית. ואם בכ"ז לא הגי-עה שפתנו למלומה הראוי בארצנו, הרי בזה אנו אשמים, כי אנו בעצמנו מזלזלים בה.

ולא רק עם ישראל כולו עומד בפני העובדה ההיסטורית של תחית השפה כי אם גם גדולי וטו: כי העמים הנכרים. הנואם מספר על התפעלותם של גדולי הסופרים הצרפתיים בבקום בביתו של בן-יהודה, והקדישו למחיה השפה מאמרים גדולים ונלהבים בעתונות האירופית ע"א ה נ ס ה ג' ד ו ל של תחית המתים, תחית השפה המתה לשפה חיה, שפת הדבור של עם השב לתחיה.

אליעזר בן יהודה היה המורה העברי הראשון לאשת הנציב הראשון ביהודה, ושלת מכתביה העבריים של הליידי סמואל, הכתובים בידה ממש בכתב בלתי-בטוח ותומים: ביאטריסח סמואל, התלויים בתערוכת היפה של בן-יהודה אשר בבית הספרים הלאומי על הר הצופים — יוביתון!

ואשר אמנם כתבה כאחד ממכתביה למורה העברי הגדול את השם „טלפיות“ במקום „תל-פיות“, הרי גם הסתדרות הצעירות העבריות, ששלחה לו בימים האלה הזמנה למסיבה שנערכה לכבוד הגברת פליכס ורבורג מאמריקה — הלכו בעקבות הליידי סמואל וכתבו רק בשבוע 1917 „ט ל פ י ו ת“ באות „ט“ במקום ת“...

המכתב השלישי של ליידי סמואל היה בלי שגיאה. ומובטחני, שלו נשארה הליידי סמואל בא-רץ עד כה, היתה מתקדמת בשפתנו כל כך, עד שהיתה עומדת אולי עכשיו בראש ועד החנוך... בן-יהודה נלחם כנגד השנוררות והגלות, נל-חם ברוחו ובעטו — ו נ צ ח!

בן-יהודה נתן את עצמו בעד עמו, וע"כ הוא כה נערץ בעיני כל ישראל ושמו קשור לנצח בהים תוריה העברית. עכשיו, רק אחרי עבור שנים לפ-טירתה, נהפך ב"י למיתוס ולדבר שבקדושה. לו חיי בימי המיתולוגיה הינית, היה מקומו בהיכל יופטר כתור אליל השפה והתרבות, או לו חי לפני

שלש מאות שנה בימי המקובלים והאר"י הקדוש, הית ר' אליעזר בן-יהודה נקרא בעל „המלון הקדוש“...

זכורני, בשעה שכל ירושלים היתה שקועה בלילות החורף ויובלילות הקיץ בשנתה המתוקה והשאננה ובחלומותיה הנעימים, ראה ראינו שם ברחוב החבשים בבית דירתנו, מבעד לחלון על הקומה העליונה — נר תמיד בועד וצל קטן של אדם מתנועע על הספרים ורק שיעול קטן ויבש מפריע כפעם בפעם את מנוחת הקדש.

ועוד אני זוכר: בליל שבת, לילו האחרון, עיין באות „נון“, אות אומללה זו שנשמטה גם ב„אשרי“, וכשהגיע לפסוק: „נפלה לא תוסיף קום בתולת בת-יהודה“, נפל ולא תוסיף קום בן-יהודה והנפש הקדושה נפרדה...

אמנם הגוף הנפל, אבל הרוח של בן יהודה חיה בקרבנו, ובה במדה שאנו מתרחקים מיום מותו, מסתלקת הגשמיות הבן-יהודית, השנאה נה-קנאה הפרטית של בני אדם אלנו הולכת ושוקעת, דועכת כאש-קוצים ובן-יהודה הולך וגדל, אגדת-נצה הולכת ומתקדמת סביב האיש הגדול הזה, והוא הולך ונעשה לסגנון האומה.

בן-יהודה היה בעל נפש יפה שגשקה גם מתוך היצוניותו המלבבת, דייקנותו ביחסיו עם בני-ביתו, חבריו, ידידיו וכל מוקיריו. נקיון בגדיו וגופו, הצחצוח בלבושו לכל פרטיו ודקדוקיו. עם בן-יהודה היה אפשר לדבר על הכל, לא רק על כלשנות ומדיניות, כי אם גם על האפנה ועל העני-נים היום-יומיים המתרחשים ברחוב.

מהראוי איפוא, שיכתב ספר על חיי בן-יהו-דה האינטימיים בביתו ובחברה, כמו לאנטול-פרנס הצרפתי, לנאטה הגרמני ולשקספיר האנגלי. „המכבי“ — שנפל בגורלו להיות הראשון בר-דוב אליעזר בן-יהודה צריך איפוא לתרים את דגל בן-יהודה, שקבל באמריקה מאת חובבי א"י ביום הכרות בלפור, להניף אותו ברמה, כלנו צריכים להתאחד ולהיות לאגודת בן-יהודה ולתיות כמוהו ק נ א י מ לשפתנו, קנאים לגאוננו הלאומי.

בוה נכבד ונוקיר כודאי את זכרו של בן-יהודה! (מח"כ).